

Sygn. akt VI U 997/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	stażysta Michał Maśnik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 grudnia 2015 r. w S.

sprawy J. H. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. H. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 2 października 2015 roku znak: ENS/15/039072463

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. H. (1), poczynając od 3 sierpnia 2015 roku, prawo do emerytury;

II. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie

UZASADNIENIE

Decyzją z 2 października 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. H. (1) prawa do emerytury po osiągnięciu 60 roku życia, z uwagi na nieudowodnienie przez niego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił tylko 11 lat, 10 miesięcy i 27 dni pracy w szczególnych warunkach. Wyjaśnił, iż odmówił zaliczenia do stażu takiej pracy okresu od 1 maja 1986r. do 31 grudnia 1993r., gdyż „stanowiska pracy wymienione w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach nie odpowiadają stanowiskom wykazanym w wymienionym wykazie, dziale i pozycji (kierowca autobusu to nie to samo co operator dźwigu). Winny być wystawione 2 świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach.”

J. H. (1) odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury. Na rozprawie doprecyzował, iż domaga się przyznania świadczenia od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniosła o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację wyrażoną w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. H. (1) urodził się w dniu (...). Jego łączny staż ubezpieczeniowy (udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe) na dzień 1 stycznia 1999r. przekraczał 25 lat.

Ubezpieczony przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, jednak składając w dniu 17 lipca 2015r. w ZUS wniosek o emeryturę wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na jego rachunku w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Do wniosku o emeryturę J. H. dołączył m.in. cztery oryginalne świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawione w dniu 28 lutego 1998r. przez Przedsiębiorstwo (...) w C.. Wskazano w nich, że w czasie zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie wykonywał następujące rodzaje prac w warunkach szczególnych: pracę maszynisty żurawia samojezdnego na stanowisku operatora dźwigu – w okresie od 10 września 1980r. do 11 stycznia 1985r.; kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony na stanowisku kierowcy – S. (...) z zamontowaną piaskarką – w okresie od 12 stycznia 1985r. do 31 marca 1986r.; maszynisty żurawia samojezdnego na stanowisku operator dźwigu + kierowca autobusu – w okresie od 1 maja 1986r. do 31 grudnia 1993r. oraz maszynistę żurawia samojezdnego na stanowisku operatora dźwigu – w okresie od 1 kwietnia 1994r. do 28 lutego 1998r.

Okoliczności niesporne, a nadto dowody – dokumenty w aktach ZUS O/S. dot. J. H., w tym w szczególności: wniosek o emeryturę – k. 1-8; świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach – k. 17-20.

J. H. (1) posiada prawo jazdy kategorii A, B, C, D, B+E i C+E nieprzerwanie od 11 lipca 1973 roku.

Dowód: prawo jazdy okazane na rozprawie w dniu 10.12.2015r. – k. 26v akt sprawy oraz odpis prawa jazdy – k. 95 w aktach osobowych J. H. z okresu zatrudnienia w (...) w C..

W dniu 26 czerwca 1974r. przyznano mu ponadto uprawnienie klasy III do obsługi ciężkich maszyn budowlanych i drogowych, specjalności żurawie samochodowe kołowe samojezdne i samochodowe, wielkość maszyn do 10 ton.

Dowód: odpis uprawnień J. H. – k. 94 w aktach osobowych J. H. z okresu zatrudnienia w (...) w C..

J. H. (1) od początku swojego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w C. wykonywał pracę operatora dźwigu. Dźwig, którym kierował był dźwigiem hydraulicznym samochodowym typu (...)6. Pracę operatora dźwigu wykonywał codziennie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Oprócz tego, z uwagi na fakt, iż dojeżdżał do pracy z M., pracodawca powierzył mu także dodatkowo dowożenie pracowników z terenu do siedziby zakładu pracy, tj. do C.. Ubezpieczony początkowo dowoził ich Ż., a następnie – po zakupieniu przez zakład pracy autokaru marki A., 36-miejscowego – autokarem. Autokar parkował pod swoim domem; codziennie wyjeżdżał nim wcześniej i zbierał pracowników z terenu, tak by dowieźć ich do zakładu pracy na 7.00. Wówczas przystępował do wykonywania swoich zwykłych obowiązków, tj. do pracy w charakterze operatora dźwigu, a po zakończeniu ośmiogodzinnego dnia pracy ponownie wsiadał do autokaru i rozwoził pracowników do domów. W taki sposób wykonywał pracę w okresie od 1 maja 1986r. do 31 grudnia 1993r.

Dowody:

- zeznania ubezpieczonego J. H. (1) – w wersji elektronicznej oraz k. 26v akt sprawy;

- dokumentacja w aktach osobowych J. H. z okresu zatrudnienia w (...) w C..

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 24 ust. 1b pkt 20 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013, poz. 1440 z późn. zm.; dalej jako: ustawa emerytalna) - mężczyznom urodzonym po dniu 30 września 1953 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszące co najmniej 67 lat, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184.

Z kolei w myśl przepisu art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zamieszczony został w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Przepis §4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi przy tym, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl przepisu § 2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o którym mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy. W załączniku do powyższego rozporządzenia, w Wykazie A w dziale VIII, zatytułowanym „W transporcie i łączności”, w podtytule (...), pod pozycją 2 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są „prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu Z kolei w dziale V tegoż wykazu, dotyczącym prac w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, pod pozycją 3. do prac w szczególnych warunkach zaliczono prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych.

Oceniając zasadność postępowania organu rentowego, który uznał za niemiarodajne jedno ze złożonych przez J. H. świadectw wykonywania niego pracy w szczególnych warunkach dotyczące okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w C., trzeba było sprawdzić, czy organ postąpił stosownie do przepisów obowiązującego w dacie wydania zaskarżonej decyzji rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011r., nr 237, poz. 1412). W rozporządzeniu tym – inaczej niż w obowiązującym uprzednio rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. z 1983r., nr 10, poz. 49 z późn. zm.) – nie przewidziano żadnych szczególnych wymogów, jakie powinny spełniać pisma potwierdzające okresy pracy w warunkach szczególnych. Jedynym przepisem, który obecnie ma zastosowanie jest przepis § 22 ust. 1 nowego

rozporządzenia, zgodnie z którym „środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: 1) legitymacja ubezpieczeniowa; 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.” Powyższe oznacza, że nieuzasadnione było postępowanie organu rentowego, który uznał wyżej wymienione świadectwo za niemiarodajne. Skoro bowiem J. H. złożył w ZUS dokument podpisany przez osoby uprawnione do reprezentowania jego byłego pracodawcę, z którego jasno wynikało w jakich okresach, na jakich stanowiskach i w jakim wymiarze czasu pracy był u niego zatrudniony oraz w których jednoznacznie i w sposób nie budzący najmniejszych wątpliwości wskazano, że w wymienionym w tym dokumencie okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych, z przywołaniem stosownych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r., obowiązkiem organu rentowego było zaliczenie tego okresu do stażu pracy J. H. w warunkach szczególnych. Jeśli zaś organ rentowy miał jakieś wątpliwości, winien był przeprowadzić stosowne postępowanie wyjaśniające, także z udziałem J. H., zobowiązując go do złożenia określonych dokumentów; w żadnej jednak mierze nie mógł w sposób arbitralny i pozbawiony podstaw prawnych zakwestionować miarodajności złożonych świadectw pracy, powołując się – kuriozalnie – na to, że zamiast jednego, powinny zostać wystawione dwa odrębne świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Stanowisko takie było pozbawione jakichkolwiek podstaw prawnych; jak bowiem wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy w wydawanych przez siebie orzeczeniach, w tym m.in. w wyroku z 27 stycznia 2012 roku, sygn. akt II UK 103/11, „pracownik, który u jednego pracodawcy w tym samym czasie (okresie) wykonywał różne rodzaje pracy w szczególnych warunkach (wymienione w załączniku do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A), stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie powinien być pozbawiony uprawnienia do zaliczenia tego okresu do zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego do emerytury na podstawie art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej”. W uzasadnieniu tego orzeczenia za uprawnioną uznał Sąd Najwyższy taką wykładnię „regulacji dotyczącej emerytury za pracę w szczególnych warunkach, która pozwalałaby objąć nią również tych pracowników, których pełny wymiar czasu pracy zajmował nie tylko jeden rodzaj pracy w szczególnych warunkach, lecz również inne rodzaje prac z poszczególnych pozycji i działów wykazu A do rozporządzenia, które pracownik wykonywał stale w zatrudnieniu. Przykładowo przez pół zmiany (dniówki) pracował przy spawaniu i przez pół zmiany wykonywał prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości albo na przemian wykonywał tylko takie prace w ciągu zmiany. Wszak wysiłek przy takiej pracy nie byłby mniejszy niż przy pracy tylko jednego rodzaju w szczególnych warunkach.” Odnosząc to do realiów niniejszej sprawy trzeba więc wskazać, że skoro w zakwestionowanym przez organ rentowy świadectwie pracy w szczególnych warunkach wskazano, iż ubezpieczony pracował jako „operator dźwigu + kierowca autobusu”, nie powinno budzić wątpliwości, że niezależnie od tego ile czasu ubezpieczony wykonywałby oba te rodzaje prac, i tak pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, skoro i praca operatora dźwigu, i praca kierowcy autobusu są do takich prac zaliczane. Już z powyższego więc powodu zaskarżona decyzja podlegała zmianie.

Niezależnie od powyższego sąd przeprowadził jednak dalsze postępowanie dowodowe (jako że nie powodowało to przewlekłości postępowania – cały proces ograniczył się do przeprowadzenia jednej rozprawy) w celu zbadania, czy nie zaistniały jakieś okoliczności uniemożliwiające przyznanie ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury. W tym celu sąd przeprowadził dowód z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych ubezpieczonego oraz w jego aktach osobowych z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w C., a także z zeznań samego ubezpieczonego. Jako że przeprowadzenie tych dowodów okazało się wystarczające dla wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, sąd oddalił wnioski dowodowe ubezpieczonego dotyczące przesłuchania dwóch świadków – jego współpracowników z okresu zatrudnienia w (...) w C..

Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też sąd ocenił je jako wiarygodne. Waler wiarygodności przyznał sąd także zeznaniom

ubezpieczonego, gdyż były one w pełni zbieżne z treścią archiwalnych dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych.

W ocenie sądu z dowodów tych wynika jasno i w sposób niebudzący wątpliwości, że także w okresie od 1 maja 1986r. do 31 grudnia 1993 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach, tj. pracę maszynisty żurawia samojezdnego na stanowisku operatora dźwigu, a ponadto – niejako w godzinach nadliczbowych, gdyż poza zwykłym czasem pracy (w godzinach od 7.00 do 15.00) – wykonywał także pracę kierowcy autobusu o liczbie miejsc powyżej 15. W aktach osobowych ubezpieczonego znajdują się bowiem pochodzące ze spornego okresu dokumenty (angaże), z których wynika, że J. H. po pierwsze pracował jako kierowca żurawia (...)6, po drugie, że od pewnego momentu (1 maja 1986r.) powierzono mu dodatkowo obowiązki kierowcy autobusu marki A. i po trzecie, że przez cały sporny okres ubezpieczony legitymował się udzielonym mu przez pracodawcę upoważnieniem do parkowania autobusu pod własnym domem. Jedynym wytłumaczeniem takiej sytuacji (parkowanie należącego do pracodawcy autokaru pod domem nie jest niewątpliwie zachowaniem typowym, a już na pewno nie było nim w latach 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku) jest zaś to, że istotnie, tak jak zeznał J. H., wykorzystywał autokar do dowożenia pracowników do pracy i rozwożenia ich po pracy do domów.

W powyższych okolicznościach nie mogło więc budzić wątpliwości, iż ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez okres znacznie dłuższy niż wymagany prawem okres 15 lat. Do uwzględnionego przez organ rentowy okresu 11 lat, 10 miesięcy i 27 dni należało bowiem dodać okres od 1 maja 1986 roku do 31 grudnia 1993r., znacznie dłuższy niż brakujący okres 3 lat, 1 miesiąca i 3 dni.

W myśl przepisu art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej - świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2. Ubezpieczony wniosek o emeryturę złożył w lipcu 2015 r., a wiek emerytalny 60 lat ukończył w dniu 3 sierpnia 2015 r. W tym stanie rzeczy, na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., sąd zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ten sposób, że przyznał J. H. (1) prawo do emerytury od osiągnięcia wieku emerytalnego, tj. od dnia 3 sierpnia 2015 r. (pkt I. sentencji wyroku).

Zgodnie z normą art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

W niniejszej sprawie należało więc dodatkowo jeszcze ocenić, czy jest możliwe przyjęcie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za „niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Należało przy tym za ową okoliczność uznać ustalenie, iż ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Jak wynika z przedstawionych wyżej wyników postępowania dowodowego, w niniejszej sprawie organ rentowy, mimo iż dysponował stosownymi, miarodajnymi i poprawnymi formalnie dokumentami, błędnie ustalił staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych. Jak już obszernie wyjaśniano wyżej, J. H. przedłożył w pełni poprawne i odpowiadające wymogom prawa dokumenty, które potwierdzały fakt świadczenia przezeń pracy w warunkach szczególnych. Postępowanie organu rentowego, który uznał te dokumenty za miarodajne, było więc całkowicie niezgodne z prawem i nieuzasadnione.

W powyższej sytuacji koniecznym stało się stwierdzenie, że organ rentowy wydał błędną decyzję, odmawiającą przyznania prawa do świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem. Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Z uwagi na powyższe, zgodnie z normą zamieszczoną w przepisie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, koniecznym stało się orzeczenie jak w punkcie II sentencji wyroku.